Lasaruksen lauantai ja Palmusunnuntai

Sisällys

Lasaruksen lauantai ja Palmusunnuntai ... 3
Lasaruksen lauantai ... 5
Katekumeenien kastepäivä ... 7
Lasarus, Martta ja Maria ... 8
Lasaruksen lauantain perinteitä ... 10
Lazarines (Λαζαρίνες) ... 10
Lasarus-kalandat ... 11
Lazarakia ... 11
Kranssi ja kello ... 12
Kristuksen Jerusalemiin ratsastaminen ... 13
Palmusunnuntai ... 15
Virbosunnuntai ... 19
Virpovitsojen siunaaminen ... 19
Virbo, verba ... 20
Trullit ... 21
Virvon varvon vitsasella, kosken pajunoksasella … ... 22
Marzanna ja Martis ... 28
Koska ja miten vitsat hävitetään? ... 29
Virpomisen kaltaisia perinteitä ... 30
Lue virpomisesta ... 31
Muutama käytännön vinkki ... 32
Kukkasunnuntai ... 34
Paperikukkien ja virpovitsojen askarteluohjeita ... 36
Lasaruksen lauantain ja Palmusunnuntain ruokaperinteitä ... 39
Hyvää Pääsiäistä! Καλό Πάσχα! ... 41
Ortoboxi-tehtäviä ... 42

Lasaruksen lauantai ja Palmusunnuntai

Lasaruksen lauantai on Palmusunnuntaita edeltävä lauantai.

Palmusunnuntai (Kristuksen Jerusalemiin ratsastaminen) on Pääsiäistä edeltävä sunnuntai.

Kuva: Pixabay/ AS_Photography

Vahvistaaksesi uskoa yleiseen ylösnousemukseen

Sinä, oi Kristus Jumala, kärsimyksiesi edellä herätit kuolleista Lasaruksen.

Sen tähden mekin lapsukaisten tavoin kantaen voitonmerkkejä

huudamme Sinulle, kuoleman voittajalle:

Hoosianna korkeuksissa,

siunattu olet Sinä, joka tulet Herran nimessä!

(Tropari, 1. säv.)

Juhlan tropari ja kontakki

Juhlasta

Suuri nelikymmenpäiväinen paasto päättyy kuudennen paastoviikon perjantai-iltaan: perjantain ennenpyhitettyjen lahjojen liturgia on viimeinen Suuren paaston palvelus.

Lasaruksen lauantai ja Palmusunnuntai ovat Suuren paaston ja Suuren viikon yhdistävä nivelkohta. Lasaruksen lauantaita voi pitää Palmusunnuntain esijuhlana, mutta juhlalla ei ole jälki- eikä päätösjuhlaa.

Lasaruksen lauantai ja Palmusunnuntai muodostavat kokonaisuuden, joka on eräänlainen ”pikkupääsiäinen”. Troparin sanoin ne vahvistavat uskoamme yleiseen ylösnousemukseen ja valmistavat meitä Suureen viikkoon ja Pääsiäiseen.

Lasaruksen lauantaina muistellaan, kuinka Kristus herätti kuolleista ystävänsä Lasaruksen. Kristus herätti Lasaruksen kuolleista Betaniassa, suuren ihmisjoukon edessä. Lasaruksen kuolleista herättäminen tapahtui juuri Kristuksen Jerusalemiin ratsastamisen edellä.

Palmusunnuntaina juhlitaan Kristuksen Jerusalemiin ratsastamista. Ihmiset ottivat hänet vastaan kuin kuninkaan, palmunoksia käsissään heiluttaen, asettaen vaatteita hänen polulleen ja huutaen ”Hoosianna!”

Lasaruksen lauantai ja Palmusunnuntai johdattavat meidät Suureen viikkoon ja Kristuksen kärsimyksiin. Näiden kahden päivän aikana kuitenkin juhlitaan ylösnousemusta ja Kristuksen kuninkuutta.

Vaikka suuri paasto onkin jo päättynyt, ennen Pääsiäistä kuitenkin edelleen paastotaan.

Lasaruksen lauantaina paastosäännöt sallivat öljyn ja viinin, sekä poikkeuksellisesti myös mädin. (Slaavilaisessa paastoperinteessä merenelävät eivät tavallisesti ole sallittuja.)

Palmusunnuntaina kala, öljy ja viini sallitaan.

Ortodoksinen kulttuurikeskus :: Lasaruksen lauantai ja palmusunnuntai

Lasaruksen lauantai ja palmusunnuntai – Tsasounan suunnalta

Lasaruksen lauantai ja palmusunnuntai – Ortodoksi.net

Lasaruksen lauantai

Kuva: Pixabay/ dimitrisvetsikas1969

Havaitessaan Lasaruksen kuolleen, Kristus itki (Joh. 11:35). Ylösnousemuksesta huolimatta kuolema on todellinen ja erottaa meidät ruumiillisesti rakkaistamme.

Lasaruksen lauantai 12.4. - Suomen ortodoksinen kirkko

Lasaruksen lauantai – miksi Jeesus viivytteli, vaikka lopulta herätti ystävänsä kuolleista? | Aamun Koitto

Lasaruksen lauantai – Ortodoksi.net

Lasaruksen lauantai — Helsingin ortodoksinen seurakunta

Juhlan tekstit

Parimiat	1. Moos. 49:33–50:26
	Sananl. 31:8–32
Epistola	Hepr. 12:28–13:8
Evankeliumi	Joh. 11:1–45

Katekumeenien kastepäivä

Lasaruksen lauantain liturgia on poikkeuksellisesti ylösnousemuspäivän, sunnuntain, liturgia. Se on pääsiäisjuhla pääsiäisen edellä. Juhlan liturginen väri on valkoinen.

Lasaruksen lauantai päättää suuren paaston, joka on alun perin ollut katekumeenien kasteeseen valmistava aika. Se onkin alkukirkon ajoista ollut kastepäivä. Edelleen seurakunnissa liitetään eniten katekumeeneja kirkkoon nimenomaan Lasaruksen lauantain liturgiassa. Kirkkoon liittäminen tapahtuu pienen saaton aikana, jonka jälkeen lauletaan kasteveisu:

Te kaikki

jotka olette Kristukseen kastettuja,

olette pukeneet Kristuksen yllenne.

Halleluja.

Kuva: Pixabay/ timokefoto

Tavallisesti lauantaisin muistetaan vainajia ja sunnuntaisin ylösnousemusta. Lasaruksen lauantai on kuitenkin poikkeuksellisesti ylösnousemuspäivä. Käytännössä se tarkoittaa, ettei silloin liturgiassa lueta vainajien ekteniaa, eikä toimiteta vainajienmuistopalveluksia.

Lasarus, Martta ja Maria

Lasarus ja tämän sisaret, Martta ja Maria, olivat Kristuksen opetuslapsia ja läheisiä ystäviä, joiden luona hän yöpyi Betaniassa ollessaan. Martta ja Maria tunnetaan evankeliumista, joka luetaan usein Jumalansynnyttäjän juhlina (Luuk. 10:38–42, 11:27–28). Siinä kuvataan Marttaa, joka huolehtii maallisista velvoitteista, sekä Mariaa, joka ”valitsee hyvän osan”. Marian valinta nähdään viittauksena Jumalalle vihitystä elämästä. Maria Betanialainen tunnetaan myös naisena, joka voiteli Kristuksen tämän hautaamista varten (Joh. 12:1–8).

Me martat ja mariat

Martta ja Maria molemmat edustavat hyveellistä kristillistä elämää. Martta osoittaa vieraanvaraisuutta ja palvelee lähimmäistään käsillään ja jaloillaan, mutta on maallisten huolten kuormittama. Maria taas omistaa itsensä Jumalan sanan kuulemiselle, ja jättää maalliset huolet sisarelleen. Martan ja Marian valinnat kuvaavat kahta erilaista elämäntietä.

Maailmassa elävien ”marttojen” osa on huolehtia ja hätäillä niin monista asioista (Luuk. 10:41). Jumalanpalveluksiin osallistuminen, rukous, paasto ja pyhiin kirjoituksiin syventyminen ei ole samassa määrin mahdollista maallisten velvoitteiden kuormittamille, kuin enkelielämää viettäville. Sen sijaan maailmassa elävän on mahdollista pyhittyä toimittamalla velvollisuutensa lähimmäisen hyväksi ja Jumalan kunniaksi.

Marian näennäinen toimettomuus turhauttaa sisarta, joka pyytääkin opettajaa puuttumaan siihen. Kristus kuitenkin siunaa Marian valinnan, eikä toru häntä laiminlyönnistä. Marian vihkiytyminen Jumalan sanan kuulemiselle on viittaus Jumalanäitiin, joka kuuli Jumalan sanan ja noudatti sitä (Luuk. 11:27–28). Samalla se viittaa kaikkiin niihin, jotka valitsevat hyvän osan, kuolevat maailmalle ja vihkiytyvät luostarielämään.

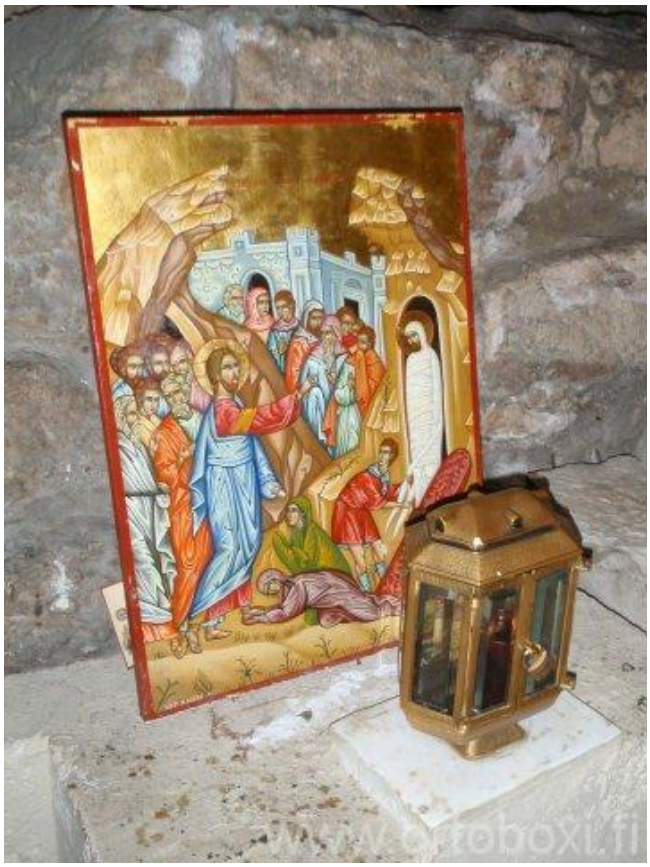
Kirkossakin martat ja mariat ovat sisaria keskenään. Maailmassa elävät tukevat luostareita kykynsä mukaan ja kantavat esirukouksia luostariveljiensä ja -sisariensa puolesta. Samalla luostareissa rukoillaan koko maailman puolesta ja tarjotaan pyhiinvaeltajille paikka, jossa levähtää ja heittää hetkeksi pois maalliset huolet.

Pyhien Martta ja Maria Betanialaisten muistopäivää vietetään 4.6. Lisäksi heitä muistetaan mirhantuojanaisten sunnuntaina, joka on kolmas pääsiäissunnuntai.

Pyhät Martta ja Maria Betanialaiset - Suomen ortodoksinen kirkko

Martta ja Maria Mirhantuojanaiset – Ortodoksi.net

Martta ja Maria – kristinuskon kaksi ruumiillistumaa käytännössä – Tsasounan suunnalta

Lasarus, Martan ja Marian veli, toimi perimätiedon mukaan Kyproksella piispana sen jälkeen, kun Kristus oli herättänyt hänet kuolleista. Kyproksen Larnakassa sijaitsee hänen hautakirkkonsa, missä säilytetään hänen reliikkejään.

Kuvat: Ortoboxi.fi

Lasaruksen hauta Larnakassa, Kyproksella

[Lasarus – Ortodoksi.net]

Lasaruksen lauantain perinteitä

Lazarines (Λαζαρίνες)

Kreikassa (ja lähialueilla, mm. Bulgariassa, Romaniassa, Makedoniassa ja Lähi-idässä) esiintyy Lasaruksen lauantaina Lazarines-laulajia. Alun perin oli kyse nuorista tytöistä, jotka kiersivät lähiseudun taloja ja toivottivat siunausta laulaen, tanssien ja jakaen kukkia. Perinteellä oli aikanaan tärkeä sosiaalinen merkitys, sillä sen avulla naimaikäiset tytöt saattoivat tavata potentiaalisia kosijoita lähiseuduilla.

Lazarines-tytöt pukeutuvat paikallisiin kansallispukuihin ja kantavat koreja, jotka on koristeltu kukkasin. Kukat kerätään edeltävällä viikolla, jota kutsutaankin kukkaviikoksi. Tapana on antaa Lazarines-tytöille palkaksi kananmuna ja toivottaa paaston päätteeksi Καλό Πάσχα! eli Hyvää Pääsiäistä!

Nykyään perinnettä on pyritty elvyttämään ja Lazarines-laulajat ovatkin kaikenikäisiä tyttöjä ja poikia. Tapa muistuttaa enemmän virpomista kuin riiaamista.

Lazarines: https://youtu.be/YUl_ueMWvNA?si=WuXUiwveKuny_TyB

Kuva: Wikimedia Commons / Πακκο

Lasarus-kalandat

Lasarus-virpojat laulavat Lasarus-lauluja, joita tunnetaan useita kymmeniä erilaisia. Laulut ovat alun perin kalandoja, joilla on toivotettu siunausta ja onnea uuteen vuoteen. Laulujen sanat kertovat joskus Lasaruksesta, toisinaan keväästä ja nuoresta lemmestä. Lauluilla on toivotettu siunausta, terveyttä ja hedelmällisyyttä.

https://youtu.be/DmFBv9LeW_Y?si=A_Lk4JDqi35AN_su

Lazarakia

Lasaruspullat ovat kreikkalaisia makeita leivonnaisia, joita nautitaan Lasaruksen lauantaina. Ne leivotaan ilman eläinkunnan tuotteita ja muotoillaan muistuttamaan käärinliinoissa olevaa Lasarusta. Joissakin paikallisversioissa saattaa olla pähkinä- tai tahinitäyte.

Lasaruspullat uunista ulos! | Aamun Koitto

Lazarákia – Ortodoksi.net

Lazarakia tarkoittaa pikku-Lasarusta.

Kranssi ja kello

Serbiassa lapsille laitetaan kaulaan pieni kello, jonka kilinä kertoo, että Kristus on tulossa. Päähän lapsille asetetaan kukista ja vihreistä oksista tehty voittoseppele ja Palmusunnuntaina nuoret antavat kukkia ja kransseja läheisilleen. Kranssi tulee asettaa pääsiäisajaksi oveen.

Seppele kuvaa marttyyrin kruunua ja iankaikkista elämää. Se asetetaan oveen Lasaruksen lauantaina tai Palmusunnuntaina ja poltetaan juhla-ajan päätteeksi.

Tiuku kilahtaa aina oven käydessä ja julistaa voittoa kuolemasta.

Askartelukranssi: Paasiaiskranssi.pdf

Pääsiäiskranssi oveen – katso 9 × ohje! | Kotona

Pääsiäiskranssi: Katso 6 ohjetta ja valitse mieluisin - Kotiliesi.fi

Kristuksen Jerusalemiin ratsastaminen

Palmusunnuntai on yksi kirkkovuoden kahdestatoista suuresta juhlasta. Lasaruksen lauantai ja Palmusunnuntai sijoittuvat katumusluonteisen suuren paaston, sekä Kristuksen ristintien eli suuren viikon väliin. Tästä syystä iloisesta juhlasta otetaan kaikki irti pukeutumalla parhaisiin, kokoontumalla yhteen, tanssimalla, laulamalla ja syömällä hyvin. Monet juhlaperinteet enteilevät kevättä ja liittyvät uuteen kasvuun ja hedelmällisyyteen.

Kuva: Pixabay

Jerusalemiin oli kokoontunut kaikkialta juutalaisia viettämään happamattoman leivän juhlaa. Kuultuaan, että Kristus herätti Lasaruksen kuolleista, he ottivat hänet vastaan Messiaana.

Juhlan tekstit

Parimiat	1. Moos. 49:1–2, 8–12
	Sefan. 3:14–19
	Sak. 9:9–15
Aamupalveluksen evankeliumi	Matt. 21:1–11, 15–17
Liturgian epistola	Fil. 4:4–9
Liturgian evankeliumi	Joh. 12:1–18

Palmusunnuntain liturginen väri on punainen. Punaista käytetään myös marttyyrien ja Pyhän Hengen juhlina.

Palmusunnuntai

Palmusunnuntaina kristityt kaikkialla maailmassa tuovat palmunoksia kirkkoon, siunaavat ne, toimittavat niiden kanssa juhlallisia saattoja, sekä koristeleva siunatuilla palmunoksilla kirkot ja kodit. Näin jäljitellään kansaa, joka palmunlehvät käsissään otti vastaa Kristuksen, Kunnian Kuninkaan, ja tunnusti hänet Messiaaksi, Jumalan Pojaksi.

Kuva: Wikimedia Commons / Marvin Bikolano

Paikoin Palmusunnnuntaina toimitetaan juhlallinen ristisaatto siunattuja palmunoksia kantaen.

Katoliset koristavat siunatuilla palmunoksilla tai palmuristeillä kotialttarinsa. Ennen seuraavan vuoden paaston alkua oksat viedään kirkkoon, missä ne poltetaan tuhkaksi. Palmujen tuhkalla piirretään tuhkakeskiviikkona kirkkokansan otsaan risti, merkiksi katumuksesta ja paaston alkamisesta. (Ks. paaston valmistusviikot.)

Kuva: Pixabay/ Poppyette

Joissakin paikalliskirkoissa jaetaan kirkkokansalle palmun lehvistä tehtyjä ristejä.

Kuva: Wikimedia Commons / ΙΣΧΣΝΙΚΑ-888

Palmuristit säilytetään kotialttarilla koko juhla-ajan.

Palmusunnuntai — Helsingin ortodoksinen seurakunta

Palmusunnuntai – Ortodoksi.net

Kuva: Pixabay/ Efraimstochter

Palmu on voiton ja rauhan vertauskuva. Sen sijaan käytetään myös mm. oliivipuuta, laakeria ja eukalyptusta. Pohjoisempana käytetään vihreitä varpuja, sekä kaikkea aikaisin keväällä viherïöivää.

Pohjoiset kansat ovat kokonaan korvanneet vihreät oksat pajunoksilla. Pehmeät, kauniit pajunkissat ovat pohjoisessa ilmastossa ensimmäisiä kevään merkkejä.

Kuva: Pixabay

Virbosunnuntai

Palmusunnuntain perinteisiin ympäri maailmaa kuuluvat palmunoksat tai muut vihreät oksat, tai pohjoisemmilla alueilla pajunoksat. Suomessa tunnettu Palmusunnuntain perinne on virpominen ja päivää kutsuttiinkin Karjalassa Virbosunnuntaiksi.

Virpovitsojen siunaaminen

Lasaruksen lauantaina toimitetaan Palmusunnuntain aaton vigilia. Vigilian aamupalveluksen polyeleossa siunataan seurakuntalaisten kirkkoon tuomat virpovitsat. Polyeleon lopuksi saatetaan kirkkokansalle jakaa yhteisiä vitsoja. Vitsat käsissään seisovat seurakuntalaiset kuvaavat ihmisiä, jotka palmunoksia heiluttaen toivottivat Kristuksen tervetulleeksi Jerusalemiin.

Kreikkalaisessa perinteessä aamupalvelus toimitetaan aamulla, ennen liturgiaa. Tällöin seurakuntalaiset saavat siunatut oksat käteensä koko juhlaliturgian ajaksi. Suomessa aamupalvelus toimitetaan vigiliassa, juhlan aattona, ja kukin vie omat oksansa kotiin. Joissakin seurakunnissa saatetaan sunnuntaiaamuna virpoa kirkkoon tulijat ja antaa heille oksat käteen liturgian ajaksi. Myös diakonit saattavat toimittaa virpovitsat käsissään.

Virbo, verba

Virpominen on ikivanha kevään ja uuden kasvun riitti. Virbo-sana tulee latinan kielen sanasta verbena/verbera, joka tarkoittaa vihantaa vesaa tai pyhää oksaa. Sana ”virpominen” viittaa myös Lasaruksen kuolleista virvoittamiseen, mikä taas rinnastetaan siihen, kuinka luonto virkoaa henkiin pitkän talven jälkeen. Virpomisella pyritään myös virvoittamaan toista, eli toivottamaan voimaa ja terveyttä. Kaikki, mille toivotaan kasvua ja hedelmällisyyttä, virvotaan, erityisesti lapset ja nuoret, lehmät, lampaat ja muut kotieläimet.

Kuva: Ortoboxi

Virpominen tapahtuu pajunoksalla, jossa on mieluusti kolme haaraa, jotka kuvaavat Pyhää Kolminaisuutta. Oksia on koristeltu hyvin monenlaisilla materiaaleilla, mm. karkkipapereilla tai jopa sanomalehtipaperilla, tai mitä kulloinkin on ollut saatavilla. Nykyään suositaan paperikukkia.

Virpovitsoja on koristeltu myös kanalan lattialta löytyvillä, irronneilla sulilla. Kaupasta ostetuilla sulilla koristeleminen ei kuitenkaan ole suositeltavaa, sillä ne irrotetaan kanoilta, mikä tuottaa turhaan eläimille kipua ja stressiä.

Trullit

Suomessa karjalaisortodoksinen virpomisperinne on sotien jälkeen sekoittunut länsisuomalaiseen trulliperinteeseen ja suomalaislapset ovat ottaneet tavaksi pukeutua trulleiksi virpoessaan. Ortodoksisessa perinteessä tähän tapaan suhtaudutaan torjuvasti. Virpoessa toivotetaan siunausta, kun taas trullit (eli pääsiäisnoidat) ovat kansanuskomuksissa pahantahtoisia hahmoja, jotka levittävät kirouksia. Nykyään on yleistynyt myös naamiaisasuun, esim. pääsiäispupuksi pukeutuminen. Ortodoksisessa perinteessä virpojan suositellaan pukeutuvan tavallisiin, siisteihin vaatteisiin tai juhlavaatteisiin.

Kuva: Pixabay

Länsisuomalainen trulliperinne ei liity virpomiseen, vaikka perinteet ovatkin sekoittuneet.

Pääsiäisnoita – Wikipedia

Virpoessa toivotetaan Kristus tervetulleeksi ja siunataan toisia. Naamiaisasut sopivat paremmin johonkin toiseen tilanteeseen.

Virvon varvon vitsasella, kosken pajunoksasella …

Virpojat lähtivät liikkeelle aamun sarastaessa. Kaikkein parasta oli, jos virvottava voitiin tavoittaa nukkumasta ja virvoittaa hereille. Virpomalla toisinnettiin Lasaruksen ”virvoittaminen” ja tästä syystä oli tärkeää, ettei virvottava ollut vielä noussut päivän puuhiinsa. Virpominen piti toimittaa ennen kuin tuli oli pesässä. Joskus virvottava pujahti takaisin sänkyyn virpojien tullessa, leikkiäkseen nukkuvaa!

Virpoessa piiskataan tai taputellaan virvottavaa kevyesti virpovitsalla ja samalla lausutaan virpomaluku eli virpoloru. Erilaisia virpoloruja on lukuisia ja niissä toivotetaan virvottavalle terveyttä, vaurautta ja onnea tulevaan vuoteen. Joissakin pyydetään myös palkkaa. Perinteisin palkka virpojalle on kananmuna, joka annetaan viikon päästä, Pääsiäisenä. Nykyään palkka on usein suklaamuna tai makeisia ja se annetaan heti.

Palkka ei ole virpomisen päätarkoitus, mutta toki lapset sitä odottavat. Palkka maksetaan paaston päätyttyä pääsiäisenä ja tähän joissakin virpoloruissa viitataankin: ”*nätäliks velkoa, Äijänpäinä maksoa*”. Perinteisin virpopalkka on kananmuna tai nykyään ehkä suklaamuna.

Virpomisen jälkeen virpovitsa annetaan virvottavalle. Se asetetaan ikoninurkaan (tai kotialttarille) pääsiäiskoristeeksi ja hävitetään polttamalla helatorstain aattona. Omalle ristikummille lapset ovat varanneet kauneimman oksan ja häneltä on myös saatu paras palkka.

Virpovitsa asetetaan koristamaan ikonitsuppua koko juhla-ajaksi.

Kotieläinten virpominen oli maatalousyhteiskunnassa tärkeää. Isäntä virpoi hevoset ja emäntä muut elikot. Vitsa säilytetiin navetan katossa tai oven pielessä ja keväällä (Jyrinpäivänä) sitä käytetiin karjan laitumelle ajossa. Tämän jälkeen se haudattiin peltoon kasvun siunaamiseksi.

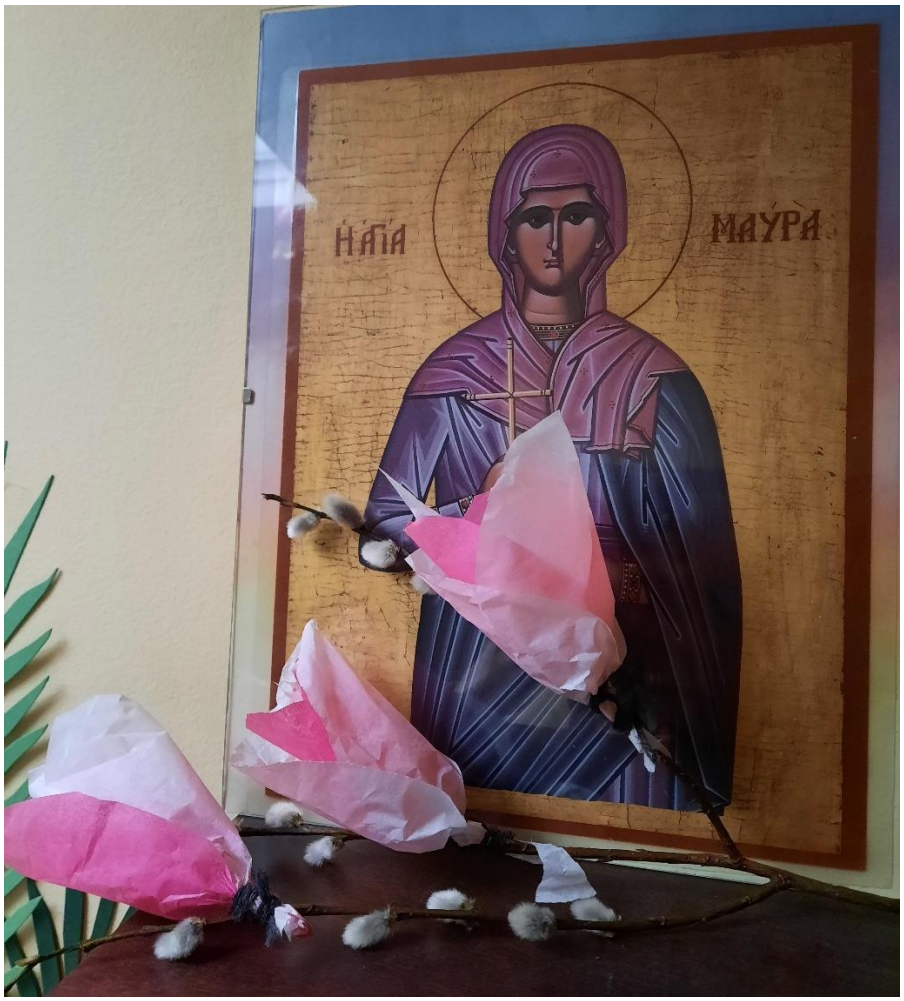
Virpojan ABC

Koristele pajunoksia paperikukilla ja vie ne kirkkoon siunattavaksi.
Opettele jokin kaunis virpoloru, jossa toivotetaan siunausta.
Pukeudu juhlavaatteisiin.
Virvo perheenjäsenet, kummit, lemmikit ja läheiset.
Anna vitsa virvottavalle. Kummille kaunein oksa.

Virvottavan ABC

Voit leikkiä nukkuvaa, jotta sinut voidaan virvottaa hereille kuin Lasarus.
Aseta saamasi vitsa kotialttarin koristeeksi.
Anna virpopalkka pääsiäisenä. Suklaamuna on perinteisin. Kummilapselle paras palkka.
Polta vitsa juhla-ajan päätteksi tai hautaa se kasvimaahan.

Virpomisen ABC tutustuttaa hetkessä perusasioihin – pääsiäisnoita ei kuulu ortodoksiseen perinteeseen | Aamun Koitto

Vasen kuva: Pixabay/ JerzyGórecki

Oikea kuva: Pixabay/ Efraimstochter

Puolassa ja Liettuassa koristellaan pajujen lisäksi vihreitä oksia ja varpuja. Oksien lisäksi koristellaan suuria ”palmuja”, eli paperikukilla koristeltuja korkeita paaluja (palmowa). Virpo-oksilla virvotaan ihmiset ja eläimet, ja sillä saatetaan vihmoa pyhitettyä vettä kotiin. Joskus oksat haudataan peltoon hyvän sadon toivossa.

Puolalaiset Palmusunnuntain virpojat (pucheroki) olivat alun perin köyhiä opiskelijapoikia, jotka keräsivät Palmusunnuntaina ruokalahjoituksia ja toivottivat hyväntekijöilleen hyvää juhlaa. Tänä päivänä pucherokit ovat tyttöjä ja poikia, joilla on päässään värikäs, korkeata palmua muistuttava paperihattu.

Monissa maissa on palmusunnuntaina tapana herättää toiset kevyesti taputtelemalla siunatulla vitsallla, siunata kodit kirkossa jaetuilla vitsoilla ja kiertää tarjoamassa siunattuja oksia pientä palkkaa vastaan.

Virvon, varvon vitsasella, kosken kevätpajusella,
siunausta siivittelen, terveyttä toivottelen,
onnea oksalla tällä!

Kuva: Wikimedia Commons / Andrzej Kondek

Puolassa alettiin kilpasille siitä, kenellä on suurin virpovitsa. Kisailu johti lopulta siihen, että vitsoista kasvoi useita metrejä korkeita palmupuita, jotka peitetiiin paperikukilla. Ennätyskorkeus on 40 metriä. Myös virpojat pukeutuvat korkeisiin, värikkäisiin paperihattuihin.

Virpoloruissa yhdistyvät karjalainen loitsuperinne ja ortodoksinen rukousperinne.

Virvon, varvon vitsasella, kosken pajunoksasella,
Jumala sinua siunatkoon!

Virpominen – Ortodoksi.net

Virpomavitsa – Ortodoksi.net

Virpomaloru – Ortodoksi.net

Kukkiva oksa kuvaa kevättä, kasvua ja uutta elämää. Siunatulla oksalla toivotetaan terveyttä ja onnea. Virpominen on kaikenikäisten perinne. Myös eläimet tulee virpoa ja pellonkin voi siunata hautaamalla vitsan keväällä multiin. Haudoillakin voi virpoa ja jätettää oksan koristamaan hautaa.

Virvon, varvon, tuoreeks, terveeks,
Jeesuksen Kristuksen Jerusalemiin ratsastamisen muistoks!

Marzanna ja Martis

Jos Palmusunnuntai on maaliskuussa, siihen saatetaan yhdistää kaksi vanhaa slaavilaista perinnettä.:

1) Slaavilaiseen kansanperinteeseen kuuluu *Marzannan polttaminen ja hukuttaminen*, joka tehdään tavallisesti kevätpäiväntasauksena (21.3.) tai neljäntenä paastosunnuntaina. Jos Palmusunnuntai on jo maaliskuussa, Marzannan polttaminen ja hukuttaminen yhdistetään Palmusunnuntain perinteisiin. Marzanna-nuken polttaminen ja hukuttaminen on esikristillinen tapa, joka symboloi talven kuolemaa ja kevään uudelleensyntymää. (Vastaava on tapana myös sovintosunnuntaina.)
2) Martis-nauhoja tehdään maaliskuussa mm. Bulgariassa, Romaniassa ja Kreikassa. Martis-nauha annetaan lahjaksi ja sillä toivotetaan onnea ja terveyttä uuteen vuoteen. Se sidotaan lopuksi kukkivaan puun oksaan, ja tästä syystä se on erinomainen virpovitsan koriste.

Punavalkoinen martis-nauha kuvaa kevättä ja niitä tehdään nimenomaan maaliskuussa (ks. 1.3.) Jos Palmusunnuntai on maaliskuussa, sopii martis nauha virpovitsaan.

Koska ja miten vitsat hävitetään?

Suomessa virpovitsat hävitetään pääsiäisajan päättyessä polttamalla. Vitsojen, palmunoksien tai palmuristien hävittämisessä on kuitenkin paikallisia variaatioita.

- Katolisessa perinteessä yleisintä on polttaa oksat tuhkaksi laskiaistiistaina niin, että tuhkakeskiviikon tuhka tehdään edellisvuoden palmujen tuhkasta.
- Paikoin Ristin ylentämisen juhlana (14.9.) poltetaan kokkoja ja palmunlehdistä tehdyt ristit heitetään tuleen.
- Jotkut pitävät oksia kotona ympäri vuoden ja polttavat vanhat oksat vasta saadessaan uusia. Ukrainassa edellisvuoden vitsoja käytettiin hellan sytykkeenä, kun leivottiin pääsiäisleipää.
- Virpovitsan tai palmunoksan voi keväällä haudata peltoon tai kasvimaahan kasvun siunaamiseksi.

Virpomisen kaltaisia perinteitä

Virpomisperinteen kaltaisia perinnäistapoja on lukuisia erilaisia ympäri maailmaa. Tässä muutama esimerkki:

All Hallow´s Eve, Halloween (31.10.)

Katolisissa maissa oli tapana, että Kaikkien pyhien aattona (31.10.) leivottiin kerjuuleipiä. Näitä makeita leipiä nautittiin vainajien muistoksi ja jaettiin almuina köyhille. Edelleen on tapana monissa latinalaisissa maissa, että lapset kiertävät ovilla kerjäämässä makeisia (calaverita). Yhdysvaltoihin perinne tuli irlantilaisten ja skotlantilaisten siirtolaisten mukana. Suomessa samankaltaista perinnettä edusti Kekripukki.

Martinpäivä, Old Halloween (11.11.)

Keskieuroopassa lapset kiertävät lähiseutuja paperilyhtyjen kanssa, laulavat Martinpäivän lauluja ja saavat pienen palkan.

Eid il-Burbara (4.12.)

Lähi-idässä lapset pukeutuvat pyhän Varvaran päivänä naamiaisasuihin ja kiertävät taloja laulaen lauluja pyhästä Varvarasta. Palkka kuuluu asiaan.

Koledarit

Itä-Euroopassa laulajat kiertävät taloja joulun, uudenvuoden ja loppiaisen juhla-aikaan laulaen koljadoja eli joululauluja ja saaden pienen palkan vaivoistaan.

Survakane ja Sorcova (1.1.)

Bulgariassa ja Romaniassa 5-13-vuotiaat lapset virpovat uudenvuodenpäivänä. Samalla virvottavan päälle heitetään vehnänjyviä, millä toivotetaan myös terveyttä ja siunausta.

Tiernapojat (6.1.)

Länsi-Euroopassa kiertelee loppiaisena Tiernapoikia, jotka laulavat ja näyttelevät Raamatun kertomuksen kolmesta idän tietäjästä. Suomessa vanhaan kansanperinteeseen kuului loppiaisena myös Nuuttipukki ja Nuutinpäivän virpojat.

Liichtmessdag (2.2.)

Luxemburgissa lapset juhlivat Kynttiläpäivää kiertämällä taloissa lyhtyjen kanssa. Talonväelle lauletaan *Léiwer Herrgottsblieschen* -laulua ja saadaan pieni palkka.

Lazarines (Lasaruksen lauantaina)

Kreikassa kukkakoreja kantavat tytöt laulavat ja tanssivat Lasaruksen lauantaina ja saavat koriinsa pääsiäismunan.

Lue virpomisesta

Virpominen ortodoksisessa ja karjalaisessa perinteessä – Elävän perinnön wikiluettelo

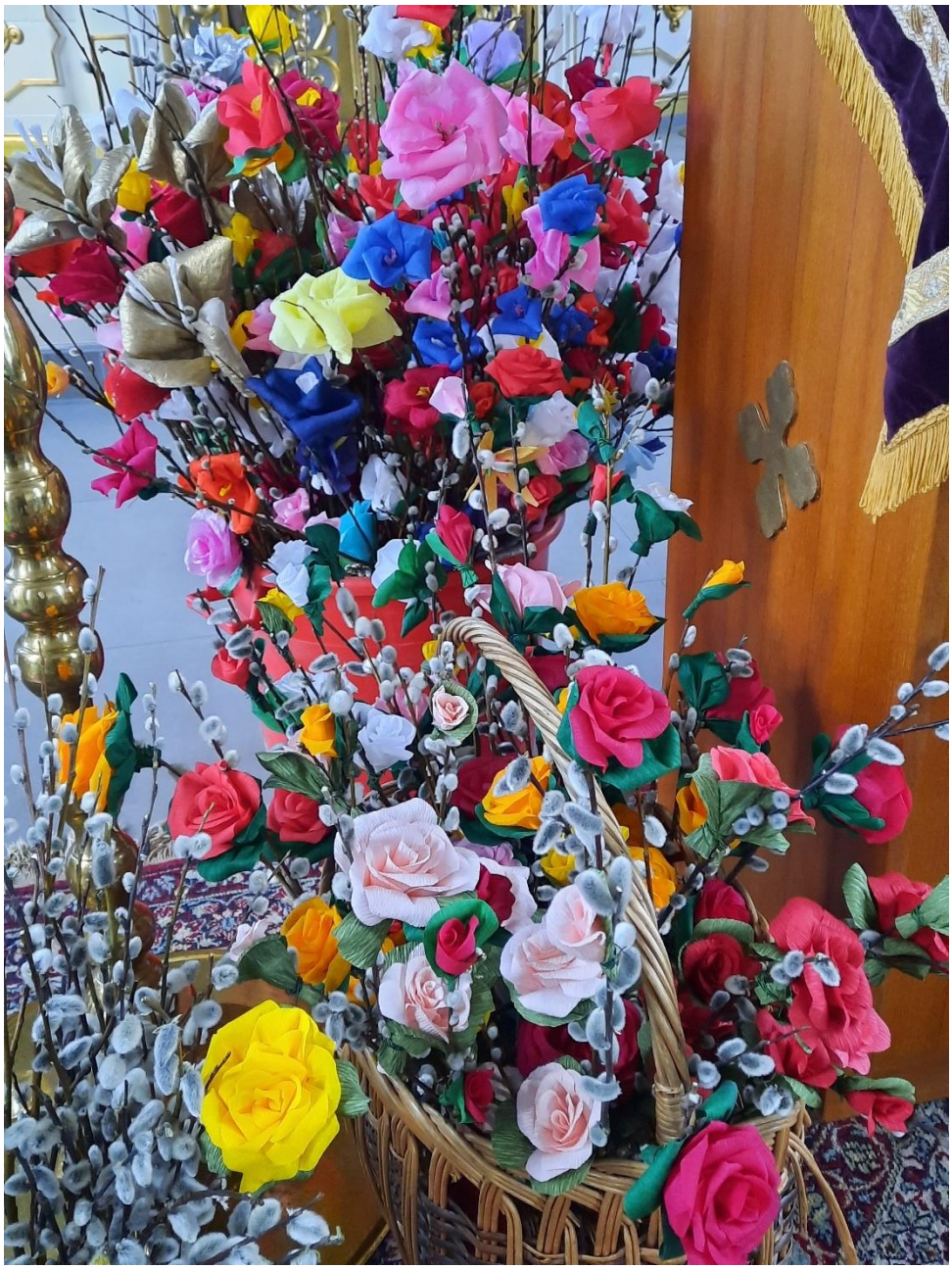
Ortodoksikirkko toi kristilliseen perinteeseen pohjautuvan virpomisen Suomeen | Elävä arkisto | Yle

Tiesitkö tämän virpomisesta? Ihanteellisessa vitsassa on kolme haaraa ja kolme koristetta | Yle

Tänään moni lapsi virpoo, mutta ortodoksit tekevät sen tosissaan | Keski-Suomi | Yle

» Virposunnuntai

Virpominen

Muutama käytännön vinkki

Vitsat voi siunata kotona, jollei pääse kirkkoon. Siunaa vitsat ristinmerkillä ja laula juhlan tropari. Jos kotoa löytyy pyhitettyä vettä, voi sitä pirskotella vitsoille.

Perinteeseemme ei kuulu tuntemattomien ovilla kiertäminen ja palkan kerjääminen. Sen sijaan lapsiperheet voivat ilahduttaa vaikkapa iäkkäitä tai yksinelläviä seurakuntalaisia ja kysyä rohkeasti, toivovatko nämä virpojia kylään palmusunnuntaina.

Virpoessa ”kannamme lapsukaisten tavoin voiton merkkejä”. Virpomista ei silti sovi unohtaa minkään ikäisenä. Virpoa voi vaikka ikonit, jos asuu yksin ja ilman lemmikkejä.

Vitsat kuuluvat kaikenikäisten ja kaikissa perhemuodoissa elävien kotialttarin kaunistukseksi.

Virpomisen nyrkkisäännöt kannattaa opetella lasten kanssa jo pienenä.

- Virpominen on vanha perinne, jonka tarkoitus on toivottaa siunausta, terveyttä ja hyvää juhlaa.
- Ensisijaisesti virvotaan perheenjäsenet, lemmikit, kummit ja muut läheiset.
- Palkan antaminen virpojalle kuuluu tapoihin, mutta se ei ole pääasia. Palkka saadaan vasta Pääsiäisenä.
- Virpoessa pukeudutaan juhlavaatteisiin.

Tästä voitte opetella virpoloruja: virpominen.pdf

Kukkasunnuntai

Monin paikoin palmusunnuntain toinen nimi on kukkasunnuntai, sillä pajujen, varpujen ja vehreiden oksien lisäksi juhlaan kuuluvat kukkaseppeleet, ensimmäiset kevätkukat ja erityisesti pohjoisessa myös paperikukat.

Ukrainassa Palmusunnuntaita kutsutaan Pajusunnuntaiksi (Вербна неділя) tai Kukkasunnuntaiksi (Квітна Неділя).

Walesissa on vanha perinne pestä ja kukittaa Palmusunnuntaina haudat. Päivää kutsutaankin Walesissa kukitussunnuntaiksi (*Sul y Blodau*).

Kreikassa kukkien mukaan nimetyt viettävät nimipäiväänsä Palmusunnuntaina. Juhlaa edeltävä viikko tunnetaan ”kukkaviikkona”, sillä silloin Lazarines-tytöt keräävät korinsa täyteen kukkia.

Suomalaisessa etunimistössä on paljon kukkia, eikä näille löydy vastinetta pyhien kalenterista. Mitäpä, jos Kukka, Orvokki, Viola, Kielo, Vanamo, Linnea, Ulpukka, Ruusu ym. viettäisivätkin nimipäiväänsä Lasaruksen lauantaina tai Palmusunnuntaina?

Roomalaiskatolisessa perinteessä Palmusunnuntain toinen nimi on Viikunasunnuntai ja tällöin on tapana syödä viikunoita.. Nimi juontuu suuren maanantain evankeliumista, jossa Kristus kiroaa viikunapuun (Matt. 21: 18–22).

Balkanilla Palmusunnuntain yönä laitetaan kukkia ulos maljakkoon. Aamulla kasvot pestään tällä kukkavedellä. (Italiassa vastaava on tapana Helatorstaina.)

Balkanilla saatetaan edelleen paikoin harjoittaa esikristillistä hedelmällisyysrituaalia, jolla pyritään turvaamaan kevätsade. Rituaali muistuttaa virpomista: kansallispukuihin pukeutuneet lapset kiertävät kylällä, laulavat perinnelauluja ja saavat pienen palkan.

Paperikukkien ja virpovitsojen askarteluohjeita

Ortoboxin askarteluohjeet:

virpokoristeita2.pdf

virpovitsat2.pdf

Microsoft Word - Narsissi virpovitsat.docx

Microsoft Word - Kananmunakenno.docx

Askarteluohjeita videolla:

ONL:n ohjeet

Sofia Siloranta opastaa

Kati-kanttorin vinkit

Tikkurilan Martat

Vinkki: Karkkipapereilla koristelluista vitsoista tulee hienoja. Karkkipapereita kannattaa säästää aina pääsiäisestä seuraavaan palmusunnuntaihin.

Askartele palmunlehti.

Paperista taiteltu palmunlehti – katso helppo diy-ohje - Kotiliesi.fi

Askartele palmuristi paperista. (Ohje on englanninkielinen.)

Kranssi on helppo askarrella paperilautasesta:

- Leikkaa lautasesta keskiosa pois, niin, että reunoista jää pyöreä kehys.
- Leikkaa vihreästä paperista lehtiä ja liimaa kiinni kehykseen.
- Voit liimata mukaan myös oikeita laakerinlehtiä.

Kuuntele ja katsele

ONL:n video virpomisesta

Virpovitsojen siunaaminen

Virpovitsaterveiset

Palmusunnuntai

Opetuspuhe

Lasten tekemä video

Virpomaperinne

Lapset virpomassa

Joensuusta

Lasaruksen lauantain ja Palmusunnuntain ruokaperinteitä

Lasaruksen lauantaina paastosäännöt sallivat öljyn ja viinin lisäksi mädin. Mätidippiä voi nauttia vaikka ruissipsien kanssa. (Ranskankerman voi korvata vegaanisella vaihtoehdolla.)

Mätidippi

Slaavilaisessa perinteessä selkärangattomat merenelävät eivät ole sallittu kalattoman paaston aikana, päinvastoin kuin Välimeren perinteessä, missä mätiä, äyriäisiä, simpukoita ja mustekalaa on saatavilla melko huokeasti. Lasaruksen lauantaina paasto lievenee ”välimerelliseksi”, joten kannattaa herkutella lempi merenhedelmillään – kalaa saa kuitenkin vasta palmusunnuntaina!

Palmusunnuntaina paastosäännöt sallivat kalan, joten kannattaa herkutella kalaruualla.

Englannissa syödään palmusunnuntaina herneitä. Perinne muistuttaa joidenkin kilvoittelijoiden tavasta laittaa paaston ajaksi katumusharjoituksena kuiva herne ”kiveksi” kenkäänsä. Herne oli epämukava kävellessä ja muistutti Kristuksen kärsimyksistä. Paaston päätyttyä herne otettiin pois. Herneiden syönti kuvaa siis paaston päättymistä.

Katoliset syövät Palmusunnuntaina viikunoita. Vegaaninen viikunakakku on oiva jälkiruoka juhlapöytään. Viikunakakku - Valolipas

Hyvää Pääsiäistä! Καλό Πάσχα!

Lasaruksen lauantai ja Palmusunnuntai ovat Pääsiäisen juhlakautta. Tästä syystä tällöin voidaan jo toivottaa toisille Hyvää Pääsiäistä!

Kristus nousi kuolleista! -tervehdystä käytetään kuitenkin vasta pääsiäispäivästä eteenpäin.

Ortoboxi-tehtäviä

Lasarus

Lasaruksen kuolleistaherättäminen

Muista - Palmusunnuntai

Ratkaise salakirjoitus Lasaruksesta

Täydennä palmusunnuntain tropari

Ortoboxi.fi - Palapeli

Ortoboxi.fi - Palapeli

Palmusunnuntai - etsi erot

Ortoboxi.fi - Palapeli

Crossword

Tulostettavat tehtävät ja värityskuvat

jeesus_ratsastaa_jerusalemiin

Microsoft Word - labyrintti uusi2.docx

Microsoft Word - VIRPOMINEN

palmusunnuntai.JPG (2532×3489)

paasiainen4.JPG (2649×1806)

virpomis.JPG (2214×2314)

pate_virpoo.pdf

pa4.JPG (2279×902)

Unohtuiko paastolahja? Haluatko antaa etävirpojajalle aineettoman palkan?
Pajunkissat – Filantropia ry
Kukat – Filantropia ry

Vihkosen laati Maura Ihatsu

Kreditoimattomat kuvat Maura Ihatsu